ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [*ELEANOR SHARPSTON*] SECINĀJUMI,

sniegti 2007. gada 3. maijā [1]

1. Šajā tiesvedībā Komisija saskaņā ar EKL 226. pantu lūdz atzīt, ka, neveicot nepieciešamos pasākumus, lai novērstu kaitējuma nodarīšanu dabiskajām dzīvotnēm un sugu dzīvotnēm īpaši aizsargājamā teritorijā (turpmāk tekstā — "ĪAT") "Valloni e steppe pedegarganiche", Itālija nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Direktīvas 79/409 [2] (turpmāk tekstā — "Putnu aizsardzības direktīva") 4. panta 4. punkts un Direktīvas 92/43 [3] (turpmāk tekstā — "Dzīvotņu direktīva") 6. panta 2., 3. un 4. punkts un 7. pants. Sakarā ar to rodas jautājums par saistību starp minētajām abu direktīvu tiesību normām.

Atbilstošās Kopienu tiesību normas

Putnu aizsardzības direktīva

2. Putnu aizsardzības direktīvas 1. pantā noteikts, ka šī direktīva "attiecas uz visu savvaļas putnu sugu aizsardzību [..]. Tajā atrunāta šo sugu aizsardzība, pārzināšana un uzraudzīšana [..]". 2. pantā noteikts, ka dalībvalstīm ir pienākums veikt "nepieciešamos pasākumus, lai skaitliski uzturētu 1. pantā minēto sugu populācijas tādā līmenī, kas pirmām kārtām atbilst ekoloģijas, zinātnes un kultūras prasībām, tajā pašā laikā ņemot vērā saimnieciskās un rekreatīvās prasības, vai lai tuvinātu šo sugu populācijas minētajam līmenim".

3. 3. panta 1. punktā noteikts, ka, "ņemot vērā 2. pantā minētās prasības, dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai pietiekamā mērā saglabātu, uzturētu vai atjaunotu visu 1. pantā minēto putnu sugu dzīvotņu

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

2 — Padomes 1979. gada 2. aprīļa Direktīva 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību (OV L 103, 1. lpp.).

3 — Padomes 1992. gada 21. maija Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 7. lpp.).

daudzveidību un teritoriju". 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzēts, ka "aizsargājamo teritoriju ierīkošan[a]" ir viens no četriem pamatpasākumiem, ko iekļauj biotopu un dzīvotņu "saglabāšana, uzturēšana un atjaunošana".

[..]

4. Putnu aizsardzības direktīvas 4. pantā turklāt paredzēts:

4. Attiecībā uz 1. un 2. punktā minētajām aizsargājamām teritorijām, dalībvalstis attiecīgi rīkojas, lai nepieļautu dzīvotņu piesārņošanu vai kaitējuma nodarīšanu tām, kā arī novērš jebkurus traucējumus putnu dzīvei, ciktāl tie būtiski skar šā panta mērķus. [..]"

"1. Sugām, kuras minētas I pielikumā, jāpiemēro īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu to izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā.

5. 9. pants dalībvalstīm ļauj atkāpties no atsevišķiem direktīvas noteikumiem [4], bet tajā nav paredzēta iespēja atkāpties no 4. panta.

[..]

6. 13. pantā noteikts, ka "pasākumi, ko īsteno saskaņā ar šo direktīvu, nedrīkst pasliktināt jau esošo stāvokli attiecībā uz 1. pantā minēto putnu sugu aizsardzību."

Kā īpašas aizsargājamās teritorijas šo sugu aizsardzībai dalībvalstis pirmām kārtām nosaka skaitliski un lieluma ziņā vispiemērotākās teritorijas, ņemot vērā aizsardzības prasības ģeogrāfiskajā jūras un sauszemes teritorijā, uz kuru attiecas šī direktīva.

7. 18. pantā bija noteikts, ka dalībvalstīm jāpieņem vajadzīgie normatīvie un administratīvie akti, lai divu gadu laikā pēc Putnu aizsardzības direktīvas paziņošanas, t.i. — līdz 1981. gada 7. aprīlim, panāktu tās prasību izpildi.

2. Dalībvalstis veic līdzīgus pasākumus attiecībā uz tād[ām] regulāri sastopam[ām] migrējoš[ām] sug[ām] [..], kuras nav minētas I pielikumā [..].

4 — T.i., no 5., 6., 7. un 8. panta.

Dzīvotņu direktīva

8. Šajā lietā nozīme ir šādiem Dzīvotņu direktīvas [preambulas] apsvērumiem:

"[1.] [..] vides kvalitātes saglabāšana, aizsardzība un uzlabošana, kas iekļauj dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras aizsardzību, ir vispārīgs Kopienas pamatmērķis, kā norādīts Līguma 130.r pantā; [5]

[..]

[6.] [..] lai nodrošinātu Kopienā nozīmīgu dabisko dzīvotņu un sugu atjaunošanos vai saglabāšanu labvēlīgā aizsardzības statusā, ir jānosaka īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, lai pēc noteikta grafika izveidotu saskaņotu Eiropas ekoloģisko tīklu;

[7.] [..] visas noteiktās teritorijas, arī tās, ko tagad klasificē vai nākotnē klasificēs kā [ĪAT] saskaņā ar [Putnu aizsardzības direktīvu], būs jāiekļauj saskaņotajā Eiropas ekoloģiskajā tīklā;

[10.] [..] attiecīgi jāizvērtē visi plāni vai programmas, kas varētu būtiski ietekmēt tās teritorijas saglabāšanas mērķus, kura ir vai tiks noteikta par īpaši aizsargājamu dabas teritoriju."

9. Dzīvotņu direktīvas 1. panta j) punktā noteikts, ka "teritorija" ir "ģeogrāfiski definēts apgabals ar skaidri noteiktu platību".

10. 1. panta k) punktā noteikts, ka "Kopienā nozīmīga teritorija" ir:

"[..] teritorija, kas attiecīgajā bioģeogrāfiskajā rajonā vai rajonos būtiski sekmē I pielikumā minēta dabiskas dzīvotnes veida vai II pielikumā minētu sugu labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanu vai atjaunošanu un var arī būtiski veicināt 3. pantā minētā *Natura 2000* tīkla vienotību, un/vai būtiski sekmē bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu attiecīgajā bioģeogrāfiskajā rajonā vai rajonos."

11. 1. panta l) punktā noteikts, ka "īpaši aizsargājama dabas teritorija" (turpmāk tekstā — "ĪADT") ir:

5 — Jaunajā redakcijā pēc grozījumiem — EKL 174. pants.

"[..] Kopienā nozīmīga teritorija, ko dalībvalstis nosaka ar normatīvu vai administratīvu aktu un/vai līgumu un kur piemēro vajadzīgos aizsardzības pasākumus, lai saglabātu vai atjaunotu labvēlīgu aizsardzības statusu tām dabiskajām dzīvotnēm un/vai sugu populācijai, kuru dēļ attiecīgā teritorija ir noteikta."

12. 2. pantā noteikts:

"1. Šīs direktīvas mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas faunu un floru [..].

2. Pasākumus, ko veic saskaņā ar šo direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu vai atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir Kopienā nozīmīgas.

3. Veicot pasākumus saskaņā ar šo direktīvu, ņem vērā ekonomiskās, sociālās un kultūras prasības, kā arī reģionālās un vietējās īpatnības."

13. 3., 4. un 5. pants attiecas uz "saskaņot[a] Eiropas ekoloģisk[ā] tīkl[a], kurā apvienotas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas", izveidi, kura nosaukums ir "*Natura 2000*". 3. panta 1. punkta otrajā daļā noteikts, ka "*Natura 2000* tīkls iekļauj [ĪAT], ko dalībvalstis klasificējušas, ievērojot [Putnu aizsardzības direktīvu]."

14. Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punktā paredzēts:

"2. Dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija, ja šāds traucējums varētu būt nozīmīgs attiecībā uz šīs direktīvas mērķiem.

3. Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju, un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.

4. Ja, neņemot vērā negatīvu vērtējumu saistībā ar ietekmi uz teritoriju, alternatīvu risinājumu trūkuma dēļ plāns vai projekts tomēr ir jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā, kas ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses, tad dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību. Dalībvalsts informē Komisiju par pieņemtajiem [veiktajiem] kompensācijas pasākumiem.

Ja attiecīgajā teritorijā sastopams prioritārs dabiskās dzīvotnes veids un/vai prioritāra suga, tad vienīgie pieņemamie argumenti ir tie, kas saistīti ar veselības aizsardzību vai sabiedrības drošību, videi primāri svarīgām labvēlīgām pārveidēm vai, pēc Komisijas atzinuma, citām sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm."

Fakti un tiesvedība

15. Dzīvotņu direktīvas 7. pantā noteikts:

"No šīs direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punkta izrietošās saistības aizstāj visas saistības, kas izriet no [Putnu aizsardzības direktīvas] 4. panta 4. punkta pirmā teikuma un kas attiecas uz teritorijām, kuras klasificētas saskaņā ar minētās direktīvas 4. panta 1. punktu [6] vai līdzīgā veidā atzītas saskaņā ar 4. panta 2. punktu, jaunajām saistībām stājoties spēkā ar šīs direktīvas ieviešanas datumu vai ar tādas klasifikācijas vai atzīšanas datumu, ko dalībvalsts veic saskaņā ar [Putnu aizsardzības direktīvu], ja pēdējais ir vēlāks datums."

16. 23. pantā bija noteikts, ka dalībvalstīm jāpieņem vajadzīgie normatīvie un administratīvie akti, lai divu gadu laikā pēc Dzīvotņu direktīvas paziņošanas, t.i., līdz 1994. gada jūnijam [7], panāktu tās izpildi.

17. "Valloni e steppe pedegarganiche", kas atrodas Apūlijas [*Apulia*] reģionā, ir viena no galvenajām stepju teritorijām Itālijā, kas dod patvērumu retām un aizsargātām savvaļas

6 — T.i., klasificētas kā ĪAT.

7 — Precīza datuma noteikšana nav tik vienkārša kā varētu likties: 1999. gada 18. marta spriedumā lietā C-166/97 Komisija/Francija (Sēnas estuārs) (*Recueil*, I-1719. lpp., 5. punkts) ir norāde tikai uz 1994. gada jūniju. 1997. gada 26. jūnija spriedumā lietā C-329/96 Komisija/Grieķija (*Recueil*, I-3749. lpp., 2. punkts) un 1997. gada 11. decembra spriedumā lietā C-83/97 Komisija/Vācija (*Recueil*, I-7191. lpp., 2. punkts) Tiesa konstatēja, ka termiņš beidzās 1994. gada 5. jūnijā. Tomēr *SCADPlus* ir minēts, ka 1992. gada 10. jūnijs ir datums, kurā direktīva stājas spēkā, un arī termiņš, līdz kuram tā jātransponē dalībvalstīs. Skat. arī ģenerāladvokātes Kokotes [*Kokott*] 2006. gada 14. septembra secinājumu lietā C-418/04 Komisija/Īrija, kas šobrīd tiek izskatīta Tiesā, 55. zemsvītras piezīmi. *Eur-Lex* 1992. gada 10. jūnijs ir minēts kā paziņošanas datums un 1994. gada 10. jūnijs — kā transponēšanas datums.

putnu sugām. Tās apakšējais ģeoloģiskais slānis ir krīts, kas izveidojies krīta un juras periodos. Šajā teritorijā ir būtiska bioloģiskā daudzveidība un tajā ir vairāki erozijas kanjoni, kuros ir izveidojusies akmeņaina vide ar tai raksturīgām retām augu sugām [8]. Tā ir vienīgā vieta Itālijas pussalā, kurā dzīvo *Tetrax tetrax* (mazā sīga), un tā ir arī *Falco biarmicus* (rudgalvas piekūna), *Neophron percnopterus* (Ēģiptes grifa), *Burhinus oedicnemus* (lielača), *Melanocorypha calandra* (stepes cīruļa), *Calandrella brachydactyla* [(lielā) [9] īspirkstu cīruļa] un *Falco peregrinus* (lielā piekūna) dzīvotne. Visas šīs putnu sugas ir minētas Putnu aizsardzības direktīvas I pielikumā.

18. "Valloni e steppe pedegarganiche" 1989. gada Eiropas ornitoloģiskajā katalogā "Putniem nozīmīgās vietas Eiropā" ("Important Bird Areas in Europe"; turpmāk tekstā — "*IBA* 1989. gada katalogs") tika minēta kā putniem nozīmīga vieta [ar nosaukumu "Promontorio del Gargano" (Gargano zemesrags)].

19. Deviņus gadus vēlāk, 1998. gada 28. decembrī, saskaņā ar Putnu aizsardzības direktīvas 4. panta 1. punkta pēdējo daļu Itālija šo teritoriju klasificēja kā ĪAT.

20. 2001. gada februārī *Lega Italiana Protezione Uccelli* (Itālijas Putnu aizsardzības līga) paziņoja Komisijai, ka ĪAT tiek veikti vairāki rūpnieciski un nekustamā īpašuma attīstības projekti, kas apdraud tās ekoloģisko līdzsvaru; turklāt Manfredonijas [*Manfredonia*] pašvaldība bija noslēgusi reģionālu nolīgumu par rūpniecības attīstību Manfredonijas reģionā, kas cita starpā paredzēja būvēt tūrisma kompleksu ar nosaukumu "Magic Land". Šķiet, netiek apstrīdēts, ka darbs ar vismaz dažiem no šiem projektiem 1998. gada 28. decembrī jau bija uzsākts un šobrīd tiek turpināts.

21. Teritorija, kurā no jauna tiek veikta industrializācija, kuras kopējā platība ir 400 hektāri, atrodas 89. valsts ceļa malā starp *Posta Spiriticchio* un *Posta Predella* ciematiem, uz dienvidrietumiem no *Siponto* aglomerācijas, Manfredonijas pašvaldības teritorijā.

22. Komisija 2003. gada 19. decembrī Itālijai nosūtīja vēstuli, lūdzot sniegt paskaidrojumus. Atbilde netika saņemta. Tādēļ ar 2004. gada 9. jūlija vēstuli Komisija nosūtīja Itālijai argumentētu atzinumu saskaņā ar EKL 226. pantu, dodot divu mēnešu termiņu tajā noteikto prasību izpildei.

8 — Skat. http://www.ecologia.puglia.it/natura2000/ppggfg/tabfogg/9110008.htm.

9 — Putnu aizsardzības direktīvas I pielikumā šī suga ir dēvēta par "īspirkstu cīruli", bet šeit ir pievienots vārds "lielais", lai atšķirtu šo sugu no *Calandrella rufescens* (mazā īspirkstu cīruļa).

23. Ar 2004. gada 9. novembra vēstuli Itālija paziņoja Komisijai, ka tā drīzumā ir iecerējusi pēc būtības atbildēt uz tās sūdzībām. Tomēr turpmākas atbildes netika saņemtas.

24. Tādēļ Komisija 2005. gada 24. oktobrī cēla šo prasību. Tā lūdz Tiesai:

a) atzīt, ka

— pirms 1998. gada 28. decembra, proti, dienas, kad "Valloni e steppe pedegarganiche" tika noteikta kā ĪAT, Itālija nav izpildījusi pienākumus, kas izriet no Putnu aizsardzības direktīvas 4. panta 4. punkta, jo tā nav veikusi nepieciešamos pasākumus, lai novērstu dzīvotņu piesārņošanu vai kaitējuma nodarīšanu tām, kā arī jebkurus traucējumus putnu dzīvei, kam varētu būt būtiskas sekas, norādot uz projektu ar nosaukumu "Reģionālais nolīgums" un uz tajā paredzētajiem projektiem, kuriem var būt ietekme uz dzīvotnēm un sugām, kas atrodamas *IBA* (*Important Bird Area* — putniem nozīmīga vieta) Nr. 94 (*IBA* 1989. gada katalogs) "Gargano zemesrags" vai Nr. 129 (*IBA* 1998. gada katalogs) "Gargano zemesrags", un kuri faktiski ir radījuši kaitējumu dzīvotnēm, kā arī būtiskus traucējumus minētajās *IBA* dzīvojošiem putniem;

— pēc 1998. gada 28. decembra Itālija nav izpildījusi pienākumus, kas izriet no Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punkta un 7. panta, šādā veidā:

— pretstatā 6. panta 2. punkta prasībām Itālija nav veikusi attiecīgus pasākumus, lai ĪAT [10] "Valloni e steppe pedegarganiche" novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija, kas rodas no projektiem, kuri noteikti saskaņā ar reģionālo nolīgumu, kuri jau ir pabeigti un kuru dēļ ir radusies dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanās, kā arī traucējums, kas skar sugas attiecīgajā teritorijā;

10 — Komisijas prasības pieteikumā visur ir atsauces uz ĪAT "Valloni e steppe pedegarganiche", bet Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punktā ir tikpat konsekventas atsauces uz ĪADT. Tomēr, kā esmu norādījusi, Dzīvotņu direktīvas 3. panta 1. punkta otrajā daļā tieši noteikts, ka *Natura 2000* tīkls "iekļauj" visas ĪAT, ko dalībvalstis klasificējušas, ievērojot Putnu aizsardzības direktīvu; un no secīgajiem Dzīvotņu direktīvas 4. panta punktiem kopā ar šīs direktīvas 7. pantu skaidri izriet, ka Dzīvotņu direktīvas nozīmē ĪAT, kas ir noteiktas saskaņā ar Putnu aizsardzības direktīvu, ir jānoteic par ĪADT vai arī pret tām automātiski jāattiecas kā pret ĪADT.

— pretstatā 6. panta 3. punkta prasībām Itālija nav veikusi iepriekšēju novērtējumu attiecībā uz projektiem, kuri ir minēti reģionālajā nolīgumā, kuri jau ir pabeigti un par kuriem bija ticams, ka tie varētu būtiski ietekmēt ĪAT;

25. Tiesas sēde nav lūgta un nav arī notikusi.

Vērtējums

— pretstatā 6. panta 4. punkta prasībām Itālija nav piemērojusi procedūru, kas ļauj īstenot projektu (neņemot vērā negatīvu vērtējumu saistībā ar ietekmi uz teritoriju, un alternatīvu risinājumu trūkuma dēļ) sevišķi svarīgu sabiedrības interešu dēļ, kas ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses, kā arī apsvērumus, kas attiecas uz veselības aizsardzību vai sabiedrības drošību, vai uz videi sevišķi svarīgiem labvēlīgiem pārveidojumiem, vai, pēc Komisijas atzinuma, uz citām sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm; tāpat tā nav informējusi Komisiju par visiem vajadzīgajiem kompensācijas pasākumiem, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību, attiecībā uz projektiem, kas ir iekļauti reģionālajā nolīgumā un ir apstiprināti (neņemot vērā to ietekmi uz ĪAT), lai cīnītos pret Manfredonijas reģionu skārušo sociāla un ekonomiska rakstura krīzi un bezdarbu;

Ievada piezīme

26. Itālija ir lūgusi Komisijai pārtraukt pārkāpuma procedūru, ņemot vērā noteiktas darbības, ko jau ir veicis vai ir ieplānojis Apūlijas reģions un citas kompetentas iestādes, it sevišķi attiecībā uz iespējamiem kompensācijas pasākumiem.

27. Komisija uzskatīja, ka Itālijas izvirzītie argumenti ir hipotētiski. Ar tiem netika novērsti Komisijas norādītie pārkāpumi, bet labākajā gadījumā bija iespējams, ka tie varētu mazināt šo pārkāpumu nelabvēlīgo ietekmi nākotnē. Līdz ar to Komisija ir uzturējusi savu prasību.

b) piespriest Itālijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

28. Tiesa ir konstatējusi, ka Komisijai tomēr ir tiesības uzturēt prasību attiecībā uz situācijām, kurās līdz brīdim, kad pārkāpuma

procedūra tiek izskatīta Tiesā, atbildētāja dalībvalsts jau ir (pilnīgi vai vismaz daļēji) novērsusi pārkāpumu, kurā tā tiek vainota [11].

29. Pēc manām domām, tāda rīcība šajā lietā bija pilnīgi pamatota. No Tiesai pieejamajiem lietas materiāliem skaidri izriet, ka aizsardzības statuss ĪAT "Valloni e steppe pedegarganiche" pirms rūpniecisko un nekustamā īpašuma attīstības projektu uzsākšanas bija labs. Ar ĪAT jau pabeigtajiem projektiem stepes dzīvotnes šajā teritorijā ir (vismaz daļēji) iznīcinātas. Komisijas "komandējuma pārskatā" bija konstatēts, ka nebija iespējams veikt nekādus kaitējumu novēršanas pasākumus attiecībā uz jau pastāvošajām celtnēm un ka tie pasākumi, kas tika minēti laikā, kad Komisija apmeklēja minēto teritoriju, piemēram, celtņu krāsošana zaļā krāsā, bija tikai kosmētiski pasākumi.

30. Pasākumi, ko Itālija pirmoreiz ir minējusi iebildumu rakstā, un pasākumi, par ko Tiesai ir paziņots pielikumā Itālijas oficiālajai atbildei uz repliku [12], nav tādi, kas radītu pārliecību, ka situācija šobrīd ir izlabota vai ka tā noteikti tiks izlabota nākotnē [13].

31. Turklāt pastāvīgajā judikatūrā šajā sakarā ir noteikts, ka tiesvedībā, kas uzsākta saskaņā ar EKL 226. pantu, jautājums par to, vai nav izpildīti pienākumi, ir jāvērtē atkarībā no situācijas dalībvalstī, kāda tā ir, beidzoties argumentētajā atzinumā noteiktajam termiņam, un ka pēc tam notikušās izmaiņas Tiesa nevar ņemt vērā [14]. Tādējādi nolīguma projektu, ko Itālija ir minējusi atbildē uz repliku, nevar ņemt vērā.

11 — Cita starpā skat. 1987. gada 17. jūnija spriedumu lietā 154/85 Komisija/Itālija (*Recueil*, 2717. lpp., 6. punkts), 2002. gada 20. jūnija spriedumu lietā C-299/01 Komisija/Luksemburga (*Recueil*, I-5899. lpp., 11. punkts) un 2004. gada 14. septembra spriedumu lietā C-168/03 Komisija/Spānija (Krājums, I-8227. lpp., 24. punkts).

12 — Atbilde uz repliku, kas ir iesniegta pēc pagarinātā termiņa beigām, ir datēta ar 2006. gada 30. maiju. Tās vienīgais mērķis ir iesniegt Komisijai un Tiesai (projektu) dokumentam ar nosaukumu "Nolīgums, kas reglamentē attiecības starp Apūlijas reģionu — Ekoloģijas joma — un Manfredonijas pašvaldību". Atbildē uz repliku ir minēts, ka pašvaldības padomei šis nolīgums bija jāapstiprina 2006. gada 31. maijā. Līdz ar to nav zināms, vai šis nolīgums faktiski ir apstiprināts un stājies spēkā.

13 — Nolīguma projektā ir izskaidrots, ka jau pabeigtie projekti ir nelabvēlīgi ietekmējuši ĪAT "Valloni e steppe Pedegarganiche" un, mazākā mērā, divas blakus esošās aizsargātās teritorijas (plānoto ĪADT "Zone umide della Capitanata" un ĪAT "Palude di Frattarolo"). Itālija atbildē uz repliku nesniedz sīkākus paskaidrojumus par to, kā tieši minētais nolīgums (kurš ir izteikts ļoti vispārīgā veidā) varētu labot jau nodarīto kaitējumu vai novērst zaudējumus nākotnē.

14 — Cita starpā skat. 2007. gada 11. janvāra spriedumu lietā C-183/05 Komisija/Īrija (Krājums, I-137. lpp., 17. punkts) un 2007. gada 18. janvāra spriedumu lietā C-104/06 Komisija/Zviedrija (Krājums, I-671. lpp., 28. punkts).

32. Tagad pievērsīšos Komisijas konkrētajām sūdzībām un konstatējumiem, kurus tā lūdz veikt.

Pirms 1998. gada 28. decembra: iespējamais Putnu aizsardzības direktīvas 4. panta 4. punkta pārkāpums

33. Putnu aizsardzības direktīvas 4. panta 1. punkts prasa, lai dalībvalstis izveidotu ĪAT, lai aizsargātu sugas, kuras minētas šīs direktīvas I pielikumā. Tās pašas direktīvas 4. panta 4. punkts dalībvalstīm uzliek pienākumu attiecīgi rīkoties, lai nepieļautu dzīvotņu piesārņošanu vai kaitējuma nodarīšanu tām, kā arī novērstu jebkurus traucējumus putnu dzīvei.

34. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, kaut gan dalībvalstīm ir zināma rīcības brīvība attiecībā uz ĪAT izvēli, uz šo teritoriju noteikšanu tomēr attiecas zināmi Putnu aizsardzības direktīvā paredzēti ornitoloģiski kritēriji, piemēram, šīs direktīvas I pielikumā minēto putnu klātbūtne [15]. Turklāt Tiesa ir atzinusi, ka, kaut gan *IBA* 1989. gada katalogs "nav saistošs attiecīgajām dalībvalstīm, tā šajā lietā atzītās zinātniskās vērtības dēļ Tiesa to var izmantot, atsaucoties uz to, lai izvērtētu, vai [dalībvalsts] ir izpildījusi tās pienākumu noteikt ĪAT" [16].

35. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos faktus, ir skaidrs, ka pirms 1998. gada 28. decembra Itālijai bija pienākums klasificēt attiecīgo teritoriju kā ĪAT un līdz ar to attiecīgi rīkoties, lai nepieļautu dzīvotņu piesārņošanu vai kaitējuma nodarīšanu tām, kā arī novērstu jebkurus traucējumus putnu dzīvei, kam var būt būtiskas sekas attiecībā uz minēto teritoriju.

36. Nevienā Putnu aizsardzības direktīvas pantā tieši nav noteikts, ka pastāvētu pienākums veikt attīstības projektu iepriekšēju novērtējumu. Tāpat nav nevienas tiesību normas, kas gadījumā, ja projektam, kurš, iespējams, nelabvēlīgi ietekmēs ĪAT, ir pietiekams "sociāls labums", dalībvalstīm ļautu vispārēju interešu dēļ neņemt vērā šāda plāna negatīvu novērtējumu. Šajā sakarā var uzskatīt, ka Putnu aizsardzības direktīva ir mazāk efektīvs vides aizsardzības mehānisms nekā vēlākā atbilstošā direktīva — Dzīvotņu direktīva.

15 — 1993. gada 2. augusta spriedums lietā C-355/90 Komisija/Spānija (*Santoña Marches*) (*Recueil*, I-4221. lpp., 26. punkts) un 1996. gada 11. jūlija spriedums lietā C-44/95 *Royal Society for the Protection of Birds (Lappel Bank)* (*Recueil*, I-3805. lpp., 26. punkts).

16 — 1998. gada 19. maija spriedums lietā C-3/96 Komisija/Nīderlande (*Recueil*, I-3031. lpp., 70. punkts).

37. Tomēr dalībvalstij ir jābūt gatavai veikt *kaut kādu* novērtējumu par to, ko ir iecerēts darīt teritorijā, kura ir noteikta, vai kura būtu jānoteic kā ĪAT. Putnu aizsardzības direktīvas 4. panta 4. punktā paredzēts, ka dalībvalstis "attiecīgi rīkojas, lai nepieļautu dzīvotņu piesārņošanu vai kaitējuma nodarīšanu tām, kā arī novērš jebkurus traucējumus putnu dzīvei, ciktāl tie būtiski skar šā panta mērķus". Tad, kad dalībvalstij tiek paziņots par ieplānotu attīstību, tai ir jāizvērtē, vai šī attīstība varētu piesārņot dzīvotni vai nodarīt tai kaitējumu, vai radīt traucējumus aizsargātu putnu sugu dzīvei. Ja atbilde uz kādu no šiem jautājumiem ir "jā", tad dalībvalstij ir attiecīgi jārīkojas, lai to nepieļautu.

38. Šajā lietā netiek apstrīdēts, ka esošie rūpniecības un nekustamā īpašuma attīstības projekti ir radījuši dzīvotņu piesārņojumu un/vai nodarījuši kaitējumu tām, kā arī radījuši traucējumus aizsargātu putnu sugu dzīvei teritorijā, kas (novēloti) kļuva par ĪAT "Valloni e steppe pedegarganiche".

39. Tādējādi līdz 1998. gada 28. decembrim (datumam, kurā tika noteikta ĪAT), Itālija nebija izpildījusi pienākumus, kas tai izriet no Putnu aizsardzības direktīvas 4. panta 4. punkta.

1998. gada 28. decembrī un pēc tam: iespējamais Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punkta pārkāpums

40. Dzīvotņu direktīvas 7. pants ir tiesību norma, kas sasaista Dzīvotņu direktīvu un Putnu aizsardzības direktīvu. Tajā paredzēts, ka no Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punkta izrietošās saistības aizstāj saistības, kas izriet no Putnu aizsardzības direktīvas 4. panta 4. punkta un kas attiecas uz teritorijām, kuras klasificētas kā ĪAT saskaņā ar Putnu aizsardzības direktīvas 4. panta 1. punktu vai līdzīgā veidā atzītas saskaņā ar 4. panta 2. punktu. Šī saistību aizstāšana notiek sākot ar Dzīvotņu direktīvas ieviešanas datumu vai ar tādas noteiktas teritorijas klasifikācijas vai atzīšanas par ĪAT datumu, ko dalībvalsts veic saskaņā ar Putnu aizsardzības direktīvu, ja pēdējais ir vēlāks datums.

41. 1998. gada 28. decembrī Itālija saskaņā ar Putnu aizsardzības direktīvas 4. pantu klasificēja "Valloni e steppe pedegarganiche" kā ĪAT. Tas katrā ziņā notika *pēc* datuma, līdz kuram bija jāievieš Dzīvotņu direktīva [17].

17 — Grūtības nosakot precīzo Dzīvotņu direktīvas piemērošanas sākuma datumu ir izskaidrotas šo secinājumu 9. zemsvītras piezīmē.

42. Tiesa spriedumā lietā *Basses Corbières* [18] ir konstatējusi, ka, "burtiski interpretējot [attiecīgo] Dzīvotņu direktīvas 7. panta fragmentu, šīs direktīvas 6. panta 2.–4. punkts attiecas tikai uz teritorijām, kas ir klasificētas kā ĪAT". Tiesa arī ir atzinusi, ka "uz teritorijām, kuras nav klasificētas kā ĪAT, turpina attiekties režīms, ko reglamentē Putnu aizsardzības direktīvas 4. panta 4. punkta pirmais teikums".

43. No tā izriet, ka līdz 1998. gada 28. decembrim attiecīgie pienākumi izrietēja no Putnu aizsardzības direktīvas 4. panta 4. punkta. Šajā datumā un pēc tam bija piemērojams Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punkts.

44. Dzīvotņu direktīvas 6. pantā paredzēts, ka dalībvalstīm ir pienākums noteikt vajadzīgos aizsardzības pasākumus attiecībā uz ĪADT (6. panta 1. punkts), ĪADT novērst dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos un traucējumus, kas skar aizsargātās sugas (6. panta 2. punkts), un visos plānos vai projektos, kas nav ĪADT apsaimniekošanas plāni, veikt iepriekšēju novērtējumu par to ietekmi uz šo ĪADT (6. panta 3. punkts).

18 — 2000. gada 7. decembra spriedums lietā C-374/98 Komisija/Francija (*Basses Corbières*) (*Recueil*, I-10799. lpp., 44.–47. punkts).

45. 6. panta 4. punkts dalībvalstij sniedz (ierobežotu) iespēju neņemt vērā negatīvu iepriekšēju novērtējumu un atļaut īstenot attiecīgo plānu vai projektu sevišķi svarīgu sabiedrības interešu dēļ, kas ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses. Tomēr dalībvalstij šādā gadījumā ir jāveic vajadzīgie kompensācijas pasākumi, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību, un jāinformē Komisija par šiem pasākumiem.

Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkts

46. Reģionālajā nolīgumā iekļauto jau pabeigto projektu rezultātā ir radusies dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanās un traucējumi, kas skar aizsargātās sugas. Tie turpina nelabvēlīgi ietekmēt attiecīgo ĪADT.

47. Līdz ar to Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai izriet no Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta.

Saistība starp Putnu aizsardzības direktīvas 4. panta 4. punktu un Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. un 4. punktu [19]

48. Dzīvotņu direktīvas 7. panta piemērošanas rezultātā sākot no brīža, kurā no Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punkta izrietošās saistības aizstāj saistības, kas izriet no Putnu aizsardzības direktīvas 4. panta 4. punkta, kļūst piemērojams no 6. panta 3. punkta izrietošais pienākums veikt iepriekšēju novērtējumu un iespēja neņemt vērā šo vērtējumu sabiedrības interesēs saskaņā ar 6. panta 4. punktu.

49. No Tiesas sprieduma lietā *Basses Corbières* [20] izriet, ka pienākums veikt iepriekšēju novērtējumu radās tikai 1998. gada 28. decembrī, datumā, kurā Itālija saskaņā ar Putnu aizsardzības direktīvas 4. pantu noteica "Valloni e steppe pedegarganiche" kā ĪAT.

50. Tajā brīdī Itālija jau bija uzsākusi darbu ar dažādiem projektiem — tomēr šis darbs šobrīd tiek turpināts.

51. No tā izriet, ka Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. un 4. punkts nebija piemērojams laikā, kad būtu bijis jāveic iepriekšējs novērtējums. Pēc manām domām, nav loģiski tos piemērot ar atpakaļejošu spēku [21]. Tādējādi attiecībā uz projektiem, kas jau ir *ieplānoti un veikti*, nevar atzīt, ka Itālija ir pārkāpusi šīs normas.

52. Ja un ciktāl tiek plānoti *turpmāki* projekti vai viena vispārīga projekta turpmākas stadijas, ko var dabiski nošķirt no agrākajām stadijām, uz tiem attiecas no 6. panta 3. punkta izrietošais pienākums. Uz tiem (vismaz iespējami) varētu attiekties arī 6. panta 4. punkta noteikumi par vērtējuma vērā neņemšanu. Tomēr Komisijas mērķis nav ar šo prasību panākt šādu nošķiršanu. Tāpat tā nemin projektus tādā veidā, kas Tiesai ļautu ar pārliecību veikt šādu analīzi.

19 — 2007. gada 6. februārī Tiesa nosūtīja vēstules lietas dalībniecēm, uzaicinot tās līdz 2007. gada 2. martam izklāstīt viedokli attiecībā uz Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. un 4. punkta piemērojamību. Komisija ar 2007. gada 14. februāra vēstuli atteicās atbildēt uz Tiesas uzdoto jautājumu, minot, ka tā izvērtē, vai atteikties no prasījumiem attiecībā uz 6. panta 3. un 4. punktu, un ka tā drīzumā paziņos Tiesai savu galīgo lēmumu šajā sakarā. Itālija atbildēja ar 2007. gada 20. februāra vēstuli. 2007. gada 30. aprīlī, kad šie secinājumi tika pabeigti, Tiesa no Komisijas nebija saņēmusi turpmākus sūtījumus.

20 — Minēts šo secinājumu 19. zemsvītras piezīmē, 44.–47. punkts. Skat. šo secinājumu 41. punktu.

21 — Pēc analoģijas skat. 2006. gada 23. marta spriedumu lietā C-209/04 Komisija/Austrija (Krājums, I-2755. lpp., 53.–62. punkts).

53. No tā izriet, ka Komisijai nav tiesību uz konstatējumiem, kurus tā lūdz Tiesai attiecībā uz Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. un 4. punktu.

Par tiesāšanās izdevumiem

54. Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Komisija ir lūgusi atlīdzināt tiesāšanās izdevumus. Kaut gan uzskatu, ka Komisijai nav tiesību uz konstatējumiem par Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. un 4. punktu, pārkāpums ir konstatēts pēc būtības. Tādēļ neredzu iemeslu atkāpties no Tiesas parastās prakses. Itālijas Republikai ir jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Secinājumi

55. Tādējādi uzskatu, ka Tiesai:

— jāatzīst, ka pirms 1998. gada 28. decembra Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas izriet no Direktīvas 79/409/EEK (Putnu aizsardzības direktīvas) 4. panta 4. punkta, jo tā nebija veikusi pienācīgus pasākumus, lai novērstu dzīvotņu piesārņošanu vai kaitējuma nodarīšanu tām, kā arī jebkurus traucējumus putnu dzīvei, kam varētu būt būtiskas sekas, attiecībā uz teritoriju, kas šajā datumā tika noteikta kā īpaši aizsargājamā teritorija "Valloni e steppe pedegarganiche";

— jāatzīst, ka 1998. gada 28. decembrī un pēc šī datuma Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai izriet no Direktīvas 92/43/EEK (Dzīvotņu direktīvas) 6. panta 2. punkta, neveicot attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamā dabas teritorijā "Valloni e steppe pedegarganiche" novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija;

— jāpiespriež Itālijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.